ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ
Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան $1.50
Վեցամսեայ 0.85
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան 10 Ֆրանք
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԵԼԻ

Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ ծրար ետ չեն վերադարձուիր:

ԳԻՆ 3 ՍԷՆԹ.

ՑԱՅՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

TZAIN HAIRENIATZ
AN ARMENIAN WEEKLY.
ՀԱՍՑԷ
AMERICAN HAI PUBLISHING Co.
209 E. 23dSt., New York City.
Entered at the Post Office at New York as Second-Class Mail Matter
Subscription $1.50 a Year.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ժողովրդին մարդը. — Անմիջապէս. — Հանդէս ի նպաստ Որբերուն. — Նամակ Սէնթ-Լուիզէն. — Հայրենիք վերադարձողներուն համար. — Ազգային Քրոնիկ. — Քաղաքական. — Ներքին Լուրեր. — Թանասիրական (Ոսկան Նազարեան):

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Մեր բոլոր գործակալներէն, բաժանորդներէն, բաժանորդ գրուիլ ուզողներէն, ծանուցման արժէքը ղրկողներէն կը խնդրուի որ դրամ պարունակող ու դրամի վերաբերեալ ամեն նամակ ղրկեն առ՝

M. S. Sourenian,
343 E. 34th St., New York City.

ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ ՄԱՐԴԸ

Կարսի Առաջնորդ Արժ. Եղիշէ վարդապետ Մուրատեանցին վերջերս ունեցած փառաբանելի արարքներուն վրայով երբ կը կարդայի, այդ հազուադէպ դէմքին վրայ ձգած տպաւորութեանը տակ՝ իւրովի բացագանչեցի. «ԱՀԱ՛ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՄԱՐԴԸ»:

Գետնատարած բազեղը վեր ելնելու համար նեցուկի, սուրիինաի կը կարօտի, որ երբ գանէ՝ կը գրկէ զայն, կը պլլուի անոր ու վեր վեր կը բարձրանայ՝ իր ղանգակաձև ծաղիկները չորս դին օդին մէջ կախելով. անանկ ալ բռնութեան, ճնշման ու զրկանքի տակ ընկճուած ժողովուրդը իր գետնամած վիճակէն վեր բարձրանալու համար առաջնորդի, ախոյեանի կը կարօտի: Հայ ժողովուրդը իր ներկայ սոսկալի խոկանութեան մէջ ատանկներու պէտք ունի:

Երբ Ռուսիոյ անողոք ու բռնի պահանջին տակ, Հայոց ոչ միայն ժողովրդական, այլ՝ (եղած բարձրագոյն հրամանին տրամադրութեանը հակառակ) նոյն իսկ եկեղեցապատկան դպրոցներն ու կալուածները քաղաքական իշխանութիւններուն ձեռքը կը յանձնուէին, Ռուսահայոց այդ ահ ու սարսափի օրերուն՝ գտնուեցաւ եկեղեցական մը, որ իր պաշտօնին սրբութիւնն ու բարձրութիւնն ըմբռնելով, իր ժողովրդեան իրաւունքը պաշտպանելու համար՝ արիութեամբ ախոյեան կանգնեցաւ անիրաւող ամենէն ուժին դէմ: Նա մերժեց եկեղեցապատկան դպրոցն ու կալուածները կառավարութեան յանձնել: Այս մասին նա բողոքական ուղերձագիր մը հեռագրեց Զարին և անկէ նպաստաւոր պատասխան ստացաւ: Զարը այս խնդիրը յանձնած էր Սինօդին: Վերջինս պատուէր ղրկած էր Կարսի կառավարութեան որ Հայոց եկեղեցապատկան կալուածները չը գրաւեն, որոց արժէքը 60,000 ռուբլի կը հասնի: Իսկ սա՝ փոքրիկ մաս մը միայն զանց առնելով՝ մնացեալը կը գրաւէ: Արդ, Եղիշէ վարդապետ պատրաստուած է Ս. Պետերբուրգ երթալու, ուր Սինօդին առջև իր ժողովուրդին իրաւունքները անձամբ պիտի պաշտպանէ: Ահա՛ ամբողջ ռուսահայոց մէջ եկեղեցական մը:

Եղիշէ վարդապետ իր անունին ամբողջ նշանակութեամբը՝ կը ձեռնարկէ աւելի բարձր խաղի մը, հայ եկեղեցականին կոչմանը ու պարտականութեանը կոչում կընէ, հարուածելով չատերուն անպարտաճանաչ և հանգստասէր վարմունքը: Այս առթիւ Եղիշէ վարդապետ ընդարձակ նամակ մը կը գրէ Վեհ. Հայրապետին, որմէ հետևեալ տողերը կը քաղենք:

«Կային ժամանակներ, երբ Ս. Էջմիածին մի միայն մի քանի վարդապետ ունենալով՝ նախատուեմ և մեծ նշանակութիւն էր տալիս Բեդերսպուրկի պէս մի վայրում իրեն ներկայացուցիչ ունենալու, իսկ Ձերդ Ս. Օծութեան օրօք փոխանորդ էր պահվում այն տեղ. բայց այժմս, այդպիսի կարևոր վայրը մնացած է առանց փոխանորդի, և մեզ բարձրագոյն շնորհուած այդ իրաւունքը մնում է անգործադրելի, մի իրաւունք՝ որով եթէ օգտուէինք հետևեալ, խելացի և օրինական կերպով, անշուշտ ազդեցութիւն պիտի ունենայ մեր եկեղեցական և դպրոցական գործերի փոքր ի շատէ բարւոքման վրայ: Այդպիսի կարևոր տեղը մնացել է առանց մարդու, իսկ Գորի, Նուխի, Հին Նախիջևան և աւերակ կիսակործան վանքերում վարդապետներ ունենք: Անշուշտ հիւսիսի կլիման և բնութիւնը՝ հարաւային պայծառ արևի, փարթամ բնութեան և վանական կեանքի սովոր մի մարդու համար առանձին գրաւիչ բան ներկայացնել չի կարող: Սակայն գործին փոքր ի շատէ նուիրուած անձը ամեն տեղ մխիթարութիւն կը գտնի, տեսնելով որ ինքն էլ աշխատում է և օգտակար է լինում այն ժողովրդին, որը սիրել է, որին նուիրուել և որի ծնունդն է ինքը»:

Ի՛նչ պաշտելի ոգի, ի՛նչ պաշտելի եկեղեցական: Իր անուան արժանի այս վարդապետը, հակառակ իր ունեցած բստարդաս և համեստ դիրքին, գործի նուիրական ըմբռնումի վսեմ գիտակցութիւնովը՝ կորովի գոտեպնդումով Հայրապետին առջև կը կանգնի, նախանձելի համարձակութիւ ով պաշտօնական մեծ թերութիւն մը մատնանիշ կընէ, և նոյն ատեն հեգնութեան ծանր հարուածը կ'իջեցունէ այն եկեղեցականներու գլխուն, որոնք խոյս կուտան երթալ պաշտօնավարելու այնպիսի տեղեր՝ ուր միջավայրը անհաճոյ, պարագաները կնճռոտ կամ մթնոլորտը ցրտաշունչ է, որոնք հեշտ կեանքին յարած ու փարած, հանգստավայրերը կը փնտռեն կը լենան:

Այս զօրաւոր խոկանութեան առջև տեղն է որ ըսենք թէ՝ ինչպէս որ կը սիրենք հայութիւնը, կ'ատենք հայ մատնիչը և կը պաշտենք հայ անձնուէրը ու նոյն ատեն գերազանց պարտաճանաչութեամբ մը կը սիրենք նուիրուիլ հայութիւնը բարձրացնելու. անանկ ալ պաշտենք անձնդիր եկեղեցականը, սոսկալի ընենք ծոյլ ու անպարտաճանաչ եկեղեցականները. սակայն բարձրագոյն գիտակցութիւնով մը նուիրուինք եկեղեցականութիւնը բարձրացնել իր կոչման կատարը: Ազգը իր առողջ գիտակցութեան կենսունակութենէն վերարտադրելու է Եղիշէ վարդապետներ, Ներսէսներ, Հայրիկներ, Իզմիրլեաններ:

Գ. Գ. ՉԻԹՃԵԱՆ.

(Շարունակելի)

ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ

1 Յունվ. Հարիսպըրկ, Փէնսիլվանիա

Տիկին Վահէի կոչը Հայ տառապանքով տապկուող հոգւոյ մի հառաչն է, որ Ամերիկայի հայ կինը կը հրաւիրէ մի նուիրական գործի, Հայ որբերն փրկելու: Կը փութամ իմ ակար ձայնով երկրորդել այս կոչը, թելադրելով մի կենսական բարեփոխութիւն իւր հրաւէրին:

Մեր Հայրենեաց ցուրտ ձմեռը հիմա հասած է, երկրագործին տաքուկ ախոռը, սանտրինօջ վառ թոնիրը, պապենական օճախը աւերած, մարած են, բուրդ ու բամպակ մանող և տաքուկ լաթեր շինող մայրիկ ու ցորեն բերող հայրիկներ

ԹԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՈՍԿԱՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ
(ԵՂԻԱԶԱՐ ՈՍԿԵՐՉԵԱՆ)

Գ.

Ոսկան Նազարեան այս անգամ յաջող և բոլորովին անվտանգ, իւր սիրած ու որդեգրած երկրորդ հայրենիքը՝ Սալմաստ կը հասնէր, ուր այնք ն արիւններով ու թանկագին յիշատակներով սրբագործուած իւր պաշտելի հայրենիքին դէմ, մութի մէջ դաւադրութեան գիտակցութեան մը ապաքէն լայնափետեկ անջրպետ մը կը բանար իւր և «Բիւրօ»ականների միջև....:

Հայ ազգի ճակատագիրը փոխող սև թուականը, 95 սեպտեմբեր 18ի և Տրապիզոնի այեւաբեր ցոյցերով, վայրագ բռնակալին, համարձակօրէն իւր պապքը յագեցնելու համար, քաջալերութիւն կը ներշնչէր, ջարդի հրամանը կայծակի արագութեամբ գաւառէ գաւառ իւր արձագանքը կը գտնէր, արիւն գետակները սար ու ձոր կը կարէին խաչփակ և ամբողջ Հայաստանը լէշերով կը ծածկուէր դիաթաւալ: Վասպուրականը սարսափելի վտանգների դէմ կուրծք տուած, իւր հեղինակաւոր հարազատների ձեռներէցութեամբ, ճակատագրական անողոք օրհասը հեռացնելու համար կարելի եղած ամեն միջոց ու կարգադրութիւն ի գործ կը դնէր, մանաւանդ կոչ տալով հայրենասիրական զգացումներին ամեն անոնց, որոնք բարբարոս կառավարութեան ճիրաններէն ազատ մնալու համար պարսկական հողը ապաստանած էին բռնաւորութեան արդար վրէժը սնուցանելու, պատեհ առթին իրենց թանկագին կեանքը ազատութեան զոհարանին իբրև քաւութեան նախազ մատուցանելու: Լինել չը լինելու րոպէն հասած էր, և Վասպուրականի առիւծները ձմեռնային սառնամանիքը և փուքն արհամարհելով՝ իրենց ծննդավայրը, Վան կը փութային սպառնացող մօտալուտ վտանգին քաջաբար դիմագրաւելու: Միայն Ոսկան Նազար հայրենիքին իրեն արած այդ մեծ պատիւէն կը զրկուէր ակամայ՝ արիւնաքամ սրտով հառաչանքներ արձակելով լոկ....:

Քիչ առաջ արդէն «Դաշնակցական» համարուած ափ մը վանեցի աշխարամիտների կողմէն ծանրակշիռ խնդիր մը, գրաւոր բողոք մը կը ներկայացուէր Պարսկաստան անցնող խումբի մը կողմէն Պարսկաստանի «Բիւրօ»ին, «Պետօի ... անվայել ընթացքը և վտանգաւոր ու սխալ ուղղութիւն»ը բացատրելով ընդարձակ տեղեկագրով մը, վճռականապէս Պետօի հեռացումը և Դաշօի յաջորդելն պահանջելով: Այս անգամ բարդութիւնները աւելի կնճռոտեցան, Ոսկան Նազար իւր համոզումներին ու մըտադրութեան հաւատարիմ, իբրև «Վասպուրականի ընդհանուր ներկայացուցիչ» ջանաց իւր հայրենակիցների և հետևորդների համեստ խնդրին և փաստացի ու իրական բողոքի գոհացում և բաւարարութիւն տալ Բիւրօի կողմէն, սակայն իւր ջանքերը աչադին հակառակութեանց հանդիպելով ամուլ մնացին, և հետևաբար կռիւը սկսուեցաւ իւր և Կովկասցիների միջև, ու այսպիսով սկիզբ տրուեցաւ «Տաճկահայ» և «Ռուսահայ» Դաշնակցական կռիւն կուսակցութիւններին:

Երբ որոշուեցաւ Նիկոլ, Պետօի ամենամօտիկ բարեկամը Վան ուղարկել, եղած բողոքները տեղին վրայ քննելու, ստուգելու (!?) և ըստ այնմ կարգադրելու, ալ այն ժամանակ Ոսկան իր կամքը քալեցնելու անկարող գտնուելով, այդ խեղկատակութեան ապագայ ամեն պատասխանատուութիւններէն ազատ մնալու համար՝ պարտաւորուեցաւ ակամայ իւր սիրասուն հայրենիքին սպառնացող այդ արհաւրալից թուականին Պարսկաստանի լճացած կեանքն ընտրել:

41 հոգիէ բաղկացած անփորձ խմբի մը խմբապետ (!?) կարգուելով Նիկօլ, Արմէնականների քաջավարժ խմբի մը հետ միանալով՝ Վան գնաց: Սարայի և Պօղպքէօէնի արիւնռուշտ կռիւների մէջ թէպէտ իբրև գլնուոր՝ օրինակելի քաջութիւն մը ցուցուց, սակայն իւր 41 ընկերներէն հազիւ թէ մէ կը իւր հետ առած՝ ըմէնականների ետևից ողջամբ Վան կրցաւ հասնիլ, Վարդանածորէն (Սարայ) մինչև Ախթա-Տաղ ցիր ու ցան Դաշնակցական հայդուկներ ցանելով (երեւի ապագայ փէդայիներ բուսցնելու համար) թշնամին ի թիկուս, որոցմէ միայն տասնևմէկը արդէն ոչ մի կռիւ չըսկըսուելէն առաջ անյայտացած ու բաժնուած էին իրենց խմբապետէն(!??) իրենց հոգին ազատելու համար. իսկ Վանի Քննիչ կար-

ալ մեռած, և ... բարբարոս Սուլթանի սուրէն աւելցած որբերն ալ՝ հիմա խիկ ցուրտին ու բուքին, անօթութեան մերկութեան դէմ առ դէմ են՝ արդէն կըմախք դարձած։ Այս որբերը ապագայ սերունդն են, Հայութեան միակ յոյսը. Արտասահմանի Հայութիւնը, և մանաւորիւ Արտասահմանի Հայ կինը՝ պէտք է փրկէ այս որբուկները և պէտք է փրկէ անմիջապէս։

Խիստ ազգօգուտ և պատուական թելադրութիւն մ՚է Հայ կանանց ձեռագործի ցուցահանդէսը, բայց ուշ է։ Պազար, ցուցահանդէս կ՚ամակերպել, արդիւնաբերել երկար ժամանակ կառնէ. Հայաստանի ձմեռը իր մահացուցիչ դերը կատարելու համար թղթակցութիւններու, մանախումբերու չըսպասեր. եւ երբ մենք անտանք հոս՝ այդ պատուական, բայց ժամանակի կարօտ եղանակաւ հաց ճարել, մեր անօթի և ակլօզ որբուկներուն «փոխը պղպղը» կըլլէ. Օգնենք ուրեմն, մայրեր, քոյրեր և եղբայրներ. օգնենք և անմիջապէս օգնենք. և այս ձմրան ճգնաժամէն մեր որբերը անցունելու համար՝ առանց երկար բարակ արարողութեան և ձեւակերպութեան, ամենակարճ ճամբան բռնենք. ահա թէ ինչպէս. —Ամերիկայի ամբողջ հայութիւնը անպայման վստահութիւն ունի ընդհ. Հովիւ Գեր. Սարաճեան Յովսէփ եպիսկոպոսի անշահախնդրութեան, անձնուիրութեան և հաւատարմութեան վըրայ. Թող Սարաճեան Սրբազան գանձապետը ըլլայ Ամերիկայի Որբախնամ մասնախումբի մը, որը բաղկանայ մի Թըղթակցող գլագրէ, Սրբազանի օգնական գործակատարէ մը և Նորին Գերապատուութենէն. Ամերիկայի հայ կանայք եւ ընդհանուր հայութիւնը ամէն օք անհատական և հաւաքական դրամական նըպաստներ անմիջապէս ղրկեն Սարաճեան Սրբազանին, նպաստին ո՞ւր և ինչպէս գործածուիլն յայտարարելով և կամ Սըրբազանի կամացը յանձնելով. ու արդիւնքը պարբերաբար հրատարակուի Ամերիկայի հայ լրագրաց մէջ։

Ամերիկայի հայութիւնը կը բաղկանայ գործաւորներէ, վաճառականներէ ու դըրամատէրներէ։ Հարուստը առատ կրնայ և պէտք է տալ, գործաւորը և հայ տանտիկինը քիչ զոհողութեամբ մը շատ բան կրնայ և պէտք է տալ, եւ հայ որբերը թող զգան ու տեսնեն թէ Արտասահմանի մէջ, մանաւորիւ Ամերիկայի մէջ, ունին հայրեր, մայրեր, որոնք բնաւ չեն զլանար իրենց կարեկցութիւնը։

Երբ այս, ըստ իմ խոնարհ կարծեաց, ազդեցիկ կերպով ձմրան ճանկերէն կը փրկենք որբերը, կըսկսինք ցուցահանդէսը պատրաստել յառաջիկային համար։

Հայրենակիցնե՛ր, Թուրքին սուրն ու քիւրտին թալան առանց նկատելու Հընչակեան, Դրօշակեան, Լուսաւորչական և Կաթոլիկ, վառեց, աւերեց, ողբացուց Հայութիւնը. մենք ալ միևնոյն տառապեալ հայրենիքի զաւակները, յանուն Հայ տառապանքին՝ ի բաց թողունք մեր կուսակցական ու յարանուանական հաշիւները և յօժարակամ, առատաձեռըն և անմիջապէս իրագործենք և արդիւնաւորենք Տիկին Վահէի կոչը։

ԵՂՍԱՑ Մ. ՏԵՐՕՆԵԱՆ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՆԴԷՍ Ի ՆՊԱՍՏ ՈՐԲԵՐՈՒՆ

—

«Ցետինք եղան առաջինք...» Ջըլսին իր խոր թմրած քունէն զարթնեց վերջապէս, Որբախնամ ընկերութիւնը իւր Յրդ եռամսեայ համարատուութեան առթիւ, շըսպասելով տարեշրջանին, անցեալ կիրակի երեկոյին տեղւոյս Odd Fellow's ժողովասրահին մէջ հանդէս մը տուաւ ի նպաստ որբերուն, մօտաւորապէս 250ի չափ երկսեռ՝ ամեն հասակի բազմութիւն մը լեցուած էր սրահը, որոնց մեծագոյն մասը Պօստոնէն և շըրջակայներէն եկած էին։

Հանդէսին կընախագահէր Հ. Մաշթոց իրեն օժանդակ ունենալով Որբխն. Ընկ. Ատենապետ Պ. Մկրտչեան ի ձախ, Նորընծայ Հ. Ղեւոնդն ի յաջ։ Պր. Ատենապետն հանդէսին նպատակն բացատրելէ վերջ՝ հրաւիրեց Տօքթ. Եարալեան անգլիերէն խօսիլ ներկայ եղող օտարականներուն, որը համառօտ՝ բայց կոկիկ լուսաբանութիւն մը ըրաւ, եզրակացնելով թէ "Որբն մեծ մայրը ազգն է, ամենամեծ մայրը մարդկութիւնն է"։

Երկրորդ ատենախօսն էր Պատ. Սանդիկեան, որը իր սովորութեան համաձայն ատենախօսութեան սկիզբը միշտ թուհափ բան մը ունի ըսելիք. խեղճը սխալ կառք առնելով՝ այլեւ այլ տեղեր կը գնայ և շատ մը թափառելէ վերջ ժամանակէն ուշ հանդէսին կը հասնի, «ելք է գծոխք երթայի, ըսաւ, այնչափ չէի թափառիր» —շատ զգածուած խօսեց. «երկու տեսակ որբեր կան, ըսաւ, մին ենութենէն առնուած, երկրորդը Թուրքի սուրէն. երկուքն ալ խնամելու ու հոգալու ենք»։

Տիկին Սէյրանեան երգեց ու նուագեց դաշնակի վրայ «Մայր Արաքսին» ու "Ծիծեռնակ"ը մեծ յաջողութեամբ, իր կանացի բարակ ու նուրբ ձայնի ելեւէջները թրթռացուց հանդիսականներուն սիրտը։

Օր. Աննա Ապահունի անգլիերէն բանախօսութիւն մը բրաւ ընտիր արտասանութեամբ, որ հանդիսականներուն հիացումը գրաւեց։ Եւ ապա հ. ազնւէ երգեցին պրնք. Պօյաճեան "Ջայն տուր ով ծովակ"ը, Էլմասեան՝ 'Լսեց ամպերը"։ Օր. Բիւրքճեան երգեց անգլ. ձայնակցութեամբ Պ. Սէյրանեանին, որ լաւ պատրաստուած չէր երեւէր։

Երգեց մանկիկներ խումբը, որ շատ զուարճալի էր և հանդիսականներէն ծափեր խլեցին։

Պր. Ատենապետն իր մէկ պատրաստած ոտանաւորն կարդալէ վերջ՝ վեր բարձրացաւ Տ. Ղեւոնդ վարդապետն, որին լսելու առաջին պատեհութիւնն կունենայի. մարդ մը՝ ծանր դէմքով, լուրջն յուածքով, խօսելով որբերուն համար՝ ի միջի ըսաւ «ներկան երկուերեսայթ ունի, ըմխուր և քաջալերական. տխուր է, որ մարդը կը ներկայացնեն իր բարբարոսութիւններով ու անգթութիւններով, քաջալերական է որ ազգային վերածնունդը և ոյժը երեւան կը բերեն.., վէրքեր կան, շարունակեց, հացով կը դարմանուին, վէրքեր կան՝ դրամով, վէրքեր ալ կան՝ արիւնով, բայց ես ցնորական յեղափոխութեան չեմ հաւատար, ... արատը՝ ըսաւ, որ կը մնայ եկեղեցւոյ և ազգին վրայ, միայն լուրջ և յարատև գործունէութեամբ կրնանք սրբել, ահա՛ ձեզի ազգային վսեմ գործ մը, ձեզ չեմ հրաւիրեր Հնչ. կամ Դաշ. ըլլալու, ձեզ կը հրաւիրեմ ազգասէր հայրենասէր լինելու, որը իր արիւ ով Վան, Խարբերդ կը պաշտպանէ, մենք ալ մեր դրամով որբերին պահենք, կրթենք ու մեծցնենք։

Բուռն ծափահարութեամբ հանդիսականները իրենց սէրը յայտնեցին մըտացի, խոհուն Նորընծայ հայ սուրբին. Նոյնատեն մէկը ականջիս տակ փսփսաց "Հայր Ղեւոնդին լաւ ապագայ մը պատրաստուած կայ"։

Եւ ապա հրաւիրուեցան Տիկին Սըրապեան դաշնակի վրայ ձայնակցութեամբ Պ. Գ. Սրապեանի երգելու մեզի "Բազցր Կիլիկիան" մեծ ախորժանօք մտիկ ըրինք և Պր. Սրապեան ալ շատ անուշ երգեց։

Չեմ կրնար մոռնալ փոքրիկ Ջայիլեանին, որ հանդէսին սկիզբը և վերջը մի մի ոտանաւոր գոց արտասանեց առոյգ ու սուր արտասանութեամբ և որ ժողովրդէն երկար ծափեր խլեց։

Վերջին ատենախօսն էր Հ. Մաշթոց, կարդաց հետևեալ մի տուն ոտանաւոր.

Ցո՛ւրտ ցո՛ւրտ փչեն հովերն հիմայ,
Ձիւնը կ՚իջնէ երկնքէն,
Սառն է պատեր Հայոց աշխարհ,
Ո՛հ, հոն տիրէ սով ու մահ։

ու ըսաւ. "Հայե՛ր, գիտէք այս կտորածը նոր չէ, այն դարաւոր կռիւն է զոր վերջին անգամ կրկին վերանորոգուեցաւ, հայերը թէև ակար ոյժով, բայց մեծ՝ գաղափարով, այսօր դարեր որ կը կըռուին և այդ կռիւը իր գոյութիւնը պահած է դարեր, այդ կռիւը շպիտի դադրի. պէտք է զարգացնենք, մեծցնենք որբերին, շարունակեց Տ. Մաշթոց, որոնք հայրենիքի ապագայ զինուորները պիտի ըլլան և վրէժխնդրութեամբ լի շարունակեն դարաւոր կռիւը։"

Ժողովուրդը ծափերով պատուեց իր երիտասարդ Հովուին։

Թէ Հայրենեաց երգով ու Հայր մեր աղօթքով հանդէսը գոցուեցաւ և ժողովուրդը մեկնեցաւ ուրախ ու գոհ տըպաւորութեան տակ։

Շնորհակալութիւն Ջըլսիի այն երիտասարդներուն, որոնք անվհատ աշխատութեամբ պատրաստած էին այն հանդէսը, որ գովելի օրինակ մը կրնայ ըլլալ շատ տեղերի թմրած հայերին, և որոնք ազգային ամեն գործերուն մէջ կըտեսնուին, և շնորհակալութիւն ժողովուրդին որ իր ներկայութեամբ քաջալերած էր Որբ. Ընկերութիւնը և իր լումայով նպաստած որբին, բայց այդքանով բաւականանալու չեն. կարիքը մեծ է, որբերուն թիւը շատ. դրամի կը կարօտինք։

Հ. ԱՊԱՀՈՒՆԻ

ՆԱՄԱԿ ՍԷՆԹ-ՐԸԼՖՕԼՍԷՆ

Յունվար 1.

Տեղւոյս «Արարատեան» Գրադարանի երրորդ տարեշրջանը լրացած լինելով, Գրադարանի վարչութիւնը մի հանդէս տուաւ այս առթիւ անցեալ կիրակի։

Չընայած օրուայ անձրևոտ եղանակին՝ տեղիս գաղութը երկսեռ բազմութեամբ լեցուած էր հանդիսավայրը. հանդէսը բացուեցաւ «Մեր խեղճ ազգը ուսում չունի» երգով, ապա վարչութիւնը կարդաց գրադարանի ամբողջ մի տարուան հաշուեկշիռը։ Գրադարանը ունեցած է 30 բաժանորդ միայն, մինդեռ տեղիս ազգայնոց թիւը կը հասնի 90ի, որոնք քիչ բացառութեամբ ամենքն ալ գրել կարդալ գիտեն, սակայն դժբաղդաբար աւելին կայ՝ այդ երեսուն բաժանորդներէն 7 հոգի միայն օգտուած են։ Մենք մօտէն ճանաչելով տեղիս ազգայինները, չենք կասկածիր Վարչութեան ցոյց տուած թիւերի վրայ։ Տարօրինակ անտարբերութիւն. դրամը կուտանք ու երբեմն ալ մեր կարողութենէն աւելի, բայց արդիւնքէն օգտուիլ բնաւ չը գիտենք։

Գրադարանը ունի մօտ 150 կտոր գըրքեր, կըստանայ «Ջայն Հայրենեաց», «Անահիտ» և «Արմէնիա» թերթեր։ Հաշուեկըշռի ընթերցումէն յետոյ Պ. Գ. Մինասեան կարդաց մի ճառ, որով ջանաց

գուած Գ. Խմբապետը տակաւին պաշտօնատեղին չհասած, "Յեղափոխութեան հիմնադիրը" հայհոյելով ու "Ա՛խ, Կովկաս, ո՞ւր ես..." կանչելով անձնասպանութեան տղայական փորձերին կը դիմէր...։

Ոսկան Նազարի Վան չգալը և Ռամկավարական Բիւրօի այս բռնապետական աղետաբեր կարգադրութիւնը՝ քիչ բացառութեամբ՝ իր գաղափարակիցների, ընկերների ու համակիրների ամբողջութիւնը կանչատէր Դաշնակցութենէ. ու Պետօն պարտաւորուած՝ մի չարաթուան մէջ փողոցային թափթփուկներէ Տէօ. շուրմա խմբակներ կը կազմէր և անոնց ծաղրիկներէն Կոմիտէ մը կը հիւէր!? որոնք իրենց անցեալովը յայտնի, ապագային ալ մեծամեծ չարիքներ պատրաստելու դաւաճանութեան վարժուեցան..։ Բիւզանդեան Օհաննէսը, որի կուրծքը դեռ 85 թուականին յեղափոխական մահաբեր գնդակը կերած է, այսօր ալ պապական լինելով հանդերձ, իւր դպրոցը անոնց տրամադրութեան տակ դրած՝ միամիտ ժողովրդի հաւատքն ու կրօն չահագործելու ճիզվիթական ամենաստոր միջոցներին կը դիմէ անվախ։ Պարպարպաշեան Յակոբ, Տէտաեան Տիգրան(Վազգէն) և իւր երկու քաջարի ընկերները կը մտնէ կառավարութեան՝ կանխաւ ամեն բան կարգադրելով անոնց հետ, այդ վատը քաջութիւն կունենայ մինչեւ սպաննուած տեղ անոնց ընկերանալ մինչև Կուռուպաշ, որոշուած տեղ արդէն ինք

կանգ կառնի, միւսների սպաննուելէն վերջ, ողջամբ ձերբակալուելով մէկ երկու ամիսէն կազատուի։ Իսկ Ծուճունեան Ներսէսը «ամենանուիրուած» յեղափոխականը, կառավարութեան դիմելով՝ Սերոբ ձերբակալելու բլաններ կը յայտնէ և ինք երկար ամիսները Սիփանայ գիւղերը կը թափառի իբրև Դաշնակցական՝ Աղբիւրին միանալու պատեհ առթիւ զայն մատնելու դիտումով....։

Բիւրօի այդ թայիփական որոշումը, Նիկոլի հետ Վան գնացող 27 ընկերների սպանութիւնը և Պետօի Վանի մէջ արած այդ անպատուաբեր կարգադրութիւնները Ոսկան Նազարը այլեւս անընդունելի ու անտանելի դրութեան մը մատնած էին. յանուն արդարութեան և հայրենասիրութեան՝ անկեղծօրէն սկսած իր այդ անհաւասար պայքարի մէջ մի միայն Դաշօն էր իրեն գաղափարակից և Օր. Սաթենիկ, որոնք Պղատոնական համակրութենէ անդին գործնական ոչ մի օժանդակութիւն չը կարողացան ընձեռել իրեն, և հետևաբար ինքը՝ իւր գաղափարական պայքարը շարունակելով հանդերձ պարտաւորուեցաւ միառ ժամանակ ալ եօլա գնալ, մինչև Նոր ուժերի իր կողմ հաւաքուիլը։

Թէև իր հայրենակիցների արդար բողոքի, Դաշնակցութեան կողմէն արհամարհուելով մերժուիլը և Պետօն կրկին անգամ Վան պահելու յամառ որոշումը զինք յանհունս վշտացուցած էին, այսուամենայնիւ իւր դէպի յեղափոխական սուրբ գործն ունեցած հաւատքը և անձնուիրութիւնը, գործելու մշտանշէջ եռանդ մը կարծարծէին իւր մէջ, որ ներքին ամեն անհամաձայնութիւնները մէկդի ծալլած, 95—96ի ձմեռը, Արայի ափէն և Դավրէժէն Սալմաստ զէնք փոխադրելու վտանգաւոր և մահաբոյր գործով զբաղեցաւ..։

Մինչ այս մինչ այն 96ի գարունը կը հասնէր և Վասպուրականը միևնոյն լարուած դրութեամբ րոպէ առ րոպէ պայթիլ սպառնացող սարսափելի վտանգին դիմագրաւելու կըսպասէր ակնդէտ։ Պետօն յանուն Դաշնակցութեան, Վան ապաստանած միամիտ գիւղացիներէն ոմանք առասպելապատում խոստումներով հրապուրելով՝ կը յաջողէր 53 հուժկու և յաղթանդամ երիտասարդներ Նիկոլի առաջնորդութեամբ Պարսկաստան ղրկել, որոնք ճանապարհին Տէրիկի վանքը արիւնայեղ կռիւ մը տալով քիւրտերի հետ, ուր մէջ եօթ քիւրտեր և Շէրօն ու երկու ուրիշ կտրիճ չատախցիները սպաննուեցան, վերջ ի վերջոյ Պարսիկ կառավարութեան ձեռքն ինկան յիմարօրէն գրեթէ ամենքը։

Կաշառքը իրաւունք է Պարսկաստանի մէջ, և ուստի Դաշնակցութիւնը չը վարանեցաւ 300 թումանի (թումանը մէկ տոլար է) անմիջական փրկանքով խմբապետ Նիկոլը գնել, ինչպէս և մի քանի օրէն վերջ՝ 100 թումանով մի ուրիշ Կովկասցի փրկել. Մնացած՝ բոլոր Տաճկահայեր էին, այն էլ գիւղացիներ. միթէ՞ ա-

տոնց համար կարժէր փրկանք, մի քանի հարիւր թումանի զոհողութիւն...

Դարձեա՛լ բարդութիւններ, կրկին անգամ կնճիռները... եւ սակայն Ոսկան պարտաւորուած էր այս անգամ աւելի զգոյշ և խելացի ընթացք մը բռնել։ Շէրօի՝ իւր միակ հաւատարիմ զինակցի ցաւալի և տարաժամ մահը իւր վիշտերը աւելի բազմապատկեցին և իւր հայրենակիցների բանտարկութիւնը աւելի մեծ անհանգստութիւն մը կը պատճառէին իրեն։ Ամբողջ Կովկասցիների դէմ մինակ էր ինքը և իւր ձայնը ու առաջարկութիւնները այլեւս մեծամասնութեան բացառական քուէով ամլութեան կը դատապարտուէին, հետևաբար Վասպուրականցի գիւղացիները անմիջապէս ազատելու իւր ամեն ջանքերն ապարդիւն մնացին, եւ ինքը իւր հոգատար խնամքով ու քաջալերութեամբ ջանաց մխիթարել միամտութեան դժբաղդ զոհերը, որոնք 40 օրէն վերջ հազիւ թէ Ափրպատականի փոխ առաջնորդ Տեր. Յովսէփ Վ. Սարաճեանի Նորապսակ Միզաֆֆէրէտտին Շահին արած ազդու միջամտութեամբ կարողացան ազատուիլ։ Ոսկան Նազար իւր դէպի Նորեկ և բոլորովին անծանօթ հայրենակիցները ունեցած ազնիւ վերաբերումով, անոնց համակրութիւնն ու անկեղծ սէրը գրաւելով՝ այլեւ իւր, չըլլապատ գոնէ կայխ ուժ մը կըզգար իւր մտադրած ապագայ գործունէութեան նոր ասպարէզը թեւակոխելու։

96 Թուի Յունիս 3ին Թուրք կառա-

ցոյց տալ Գրադարանի կորեսրութիւնը, և թէ գիրքն ու մամուլ ինչ դեր կատարած են այսօրուայ յառաջադէմ ազգերի մէջ. արտասանեցան Գամար Քաթիպայէ և Նալբանդեանցէ յու կտորներ. վերջիններու մէջ փայլեց փոքրիկ Սրբուհի Ռուբինեան իր սահուն և համարձակ արտասանութեամբ: Առանձին երգեցին Տիկին Պէրպէրեան «Իմ Հայրենիք գիս կը կանչէ» և Տիկին Ռոտիկեան «Այն քաջ մարդու չապիկն է դա» երգեր՝ շատ յուզիչ ու տպաւորիչ:

Խօսեց Տր. Ա. Շահպազեան, Բրօվիտէնսէն հրաւիրուած, նիւթ ունենալով՝ «Գիտակցութիւն ու Ջոհաբերութիւն»: Ապա քառորդ ժամի չափ միջադադար արուեցաւ, որ առեն բաժնուեցան միրգ ու շաքարեղէն: Ցետոյ խօսեց հայր Մաշթոց Փափազեան՝ Պօստոնից հրաւիրուած, հայր որ. օրուայ պատշաճ գեղեցիկ. ըմբռնութիւն մը պատրաստած էր. իր խօսքը գրադարանի շուրջ դարձնելով, ըսաւ՝ ո՞վ ձեր մէջէն չի փափաքիր գէթ մի անգամ տեսնել մեր ազգին պատիւ բերող այն պաշտելի ու պատուելի դէմքերը, Հայրիկ, Րաֆֆի Գամար Գաթիպայ և ուրիշները. կուզէ՞ք Հայրիկը տեսնել՝ կարդացէք Պապիկ—Թոռնիկը. կուզէ՞ք Րաֆֆին տեսնել՝ կարդացէք Խենթն ու կայծերը. այսպէս դուք ժամերով և օրերով անոնց հետ կը տեսնուիք և կը խօսիք: Եւ որպէսզի Գրադարան այս առթէն օգտուի, Հայր սուրբը առաջարկեց որ ինքնակամ նուիրատուութիւն մը լինի թէ դրամ, թէ գիրք կամ Թերթ. ինք նուիրեց Սամուէլ և Վառնա հրատարակուած երգարան մը. նուիրատուութիւնը շարունակուելով՝ գրադարանն ստացաւ տասնի չափ գրքեր, մի օրինակ «Արմէնիա» և 40 տոլար դրամ: Հանդէսը վերջացաւ խիստ կանոնաւոր և հայաչաւ քաղաքների նախանձը շարժելու չափ: Հանդիսականներ բոլորովին գոհ սրտով մեկնեցան:

Ուստի այս առթիւ հրապարակաւ շնորհակալութեան արժանի են ամեն անոնք որ այս օգտակար ձեռնարկին մէջ բաժին ունեցան:

* * *

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

—

Արմէնիաի մէջ կը կարդանք.

Արմէնիաի մէջ հրատարակած ենք արդէն թէ Ամերիկայէն իրենց հայրենիք վերադառնալ ուզող հայեր Մարսէյլ եկած կեցած են, վերադարձի համար դըժուարութիւններու բաղխուելով և թէ առնցմէ ոմանք Մարսէյլէն ուրիշ քաղաքներ գնացած, ոմանք Ամերիկա վերադարձած և ոմանք ալ այնտեղ մնացած են: Այդ անորոշ, տարտամ ու անտանելի կացութեան նկատմամբ՝ Եւրոպայի առաջնորդ Գեր. Գէորգ Եպ. Իւթիւճեան տեղեկագրած լինելով Ամեն. Օրմանեան Պատրիարքին, կը լսենք թէ այժմ պատասխան ստացած է Ս. Պատրիարքէն, որ կիմացնէ թէ տուր համար հարկ եղած տեղերը դիմումներ բրած է և խոստացած ին հրահանգ տալ արտասահման գտնուող օսմանեան ներկայացուցիչներին որ իրենց հայրենիք վերադառնալ ուզող ամեն հայերին որոնք անդադար վարմունք մը ունեցած են, անցագիր տան և Թուրքիայի նաւահանգիստներն ալ դըժուարութիւններ չհանուին անոնց դէմ:

Հետեւաբար ինչպէս քանիցս խորհուրդ տուած ենք, իրենց հայրենիք վերադառնալ ուզող հայերը, յաջողութեան փոքր ի շատէ աւելի հաւանականութիւն ունենալու համար —որովհետև Սուլթանական իրատէները ու Բ. Դրան խոստումներն ալ շատ հաստատ ու տեւական յոյս չեն ներշնչեր—, անհրաժեշտ է որ ճամբայ ելած առեն անցագիր առնեն այն քաղաքի կամ երկրի հիւպատոսէն ուր իրենք ապրած են. և առանց անցագիր ձեռքերնին ունենալու երբէք ճամբայ չելնեն՝ Թուրքիա վերադառնալու համար, որովհետև իրենց ճանապարհի վրայ ուրիշ երկիրներ անցագիր առնելը անկարելի կը դառնայ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՕՆԻԿ

ՍՈՒԼԹԱՆԸ ՊԱՏԻՈՑ ԴԱՏ ԿԸ ԲԱՆԱՑ

—

Սուլթանը Փարիզի մէջ պատւոյ դատ կը բանայ բոլոր այն Ֆրանսական շանաւոր ծրողներու եւ լրագրութիւններու դէմ, որոնք ժամանակին՝ Հայկական կոտորածներ են առթիւ Սուլթանը պատասխանատու բանած և անոր գլխին քաղաքակիրթ աշխարհի զայրոյթը թափած են: Դատը ամիս մը վերջ պիտի սկսի: Այս առթիւ դատի ենթարկուող Գաղիացի նշանաւոր գրագէտ մը կը խնդրէ որ Ամերիկայէն իրեն ղրկուին հոս Թրքական սարսափներու մասին բատարակուած պատկերներ: Ուստի ամեն այն հայերը որ կուզեն այս զզուելի ու միանգամայն հայոցս համար վտանգաւոր դատին մէջ նպաստաւոր լուծումին օգնել, թող հաճին փնտռել ու գտնել այդ կարգի պատկերներ և շուտով ղրկեն խմբագրութեանս հասցէին, որպէսզի մենք ալ զանոնք օր առաջ հասցունենք հարկ եղած տեղը:

Կը խնդրենք որ այս մասին ամեն ոք ջանայ իր կրցածին չափ օժանդակել Ֆրանսայի մէջ ...

դարձած էր՝ տակաւին ծուխի և մուխի մէջ մխրճելով, անթաղ դիակների եւ արեւակէզ լէշերի դեռ չչորցած արիւնը սիրելիների ու հարազատների աչքերէն ու սրտերէն արտասուքի և հառաչանքի վազած հեղեղներով չըլուացուած, Դաշնակցութիւնը կրկին անգամ մի սև միաք կը յղանար, այս անգամ Վասպուրականը հիմնայատակ տապալելու եւ հայութենէ վերջնականապէս ամայացնելու: Պետոյ մահուանէն յետոյ՝ Տ. Տէրոյեան և ուրիշ կովկասցի մը Վան կը մնային տակաւին: Դաշնակցութիւնը Սալմաստի մէջ ունեցած իւր հարիւրի չափ "հայդուկ"ները!? կրկին անգամ Վան մտցունել կուզէր. Ոսկան Նազար ոգի ի բոյն այդ հայրենասէր ցոյցին հակառակեցաւ, ամեն հաւանական և անմիջական վտանգները իրացուցի փաստերով հաստատելով: Գոմիթէն պարտաւորուած "Դրանք Արմէնական միաքեր են որ դուք յայտնում էք, պէտք է Վան դիմել եւ ընկերների(!?) կարծիքը առնել":

Վազգէն Դաշնակցութեան համար Վան կը նշանակէր, երբ նա կը գրէր "Դէպի մե՛զ, դէպի մե՛զ..":

Գոմիթէն այլեւս յաջողած էր մէկ քարով երկու թռչուն որսալ. խումբ ուղարկել Վան՝ վանցիների(!?) բաղձանքով, իսկ վանեցիներ իրար դէմ լարել իրենց շահի տեսակէտով: Ապստամբութիւն!?? մը ծրագրուած էր, պէտք էր զանազան բանակի այն հայաստաններուէն, որոնք մեր դատին համար՝ պատմութեան ամենալուր մէկ դատին կենթարկուին:

—

Կ. Պոլսէն յունվար 9ին կը հեռագրեն անգղիական թերթերուն. "Հայաստանի ամէն կողմերէն եկած լուրերը կը յայտնեն թէ թշուառութիւնը կը տիրէ հոն և թէ բազմաթիւ մարդիկ կը մեռնին անօթութենէ: Այս լուրերը հաստատուած են և մինչև իսկ Սուլթանը ինքը համակրութիւն ցոյց տուած է օգնութեան դիմումներուն:

Անցեալ կիրակուն Սուլթանը Հայոց Պատրիարքը ճաշի հրաւիրած է եւ անոր տուած է 300 Թրքական լիրայի գումար մը ուտեստի և ուրիշ նպաստի յատկացնելու համար:

—

Արաբկիրի որբանոցին համար Մանչէսթըրէն Օրիորդ Բաք 40 անգլ. ոսկի ղրկեր է Կ. Պոլիս մեր պատրիարքարանի, 20 ոսկի ալ կը ղրկէ շուտով: Օր. Բաք տարեկան 60 անգլ. ոսկի յատկացուցած է Արաբկիրի որբանոցին, պատրիարքարանի ձեռքով մատակարարուելու համար:

—

Մանչեսթըրի Հայերն 81 անգլ. ոսկի հանգանակելով ղրկեր են Պատրիարքարան որբերին նպաստելու համար:

—

Վանայ առաջնորդարանը Շատախու գիւղօրէից համար Պատրիարքարանէն նպաստ խնդրած ըլլալով, Ցանձնաժողովը ի չգոյէ պատրաստ դրամի՝ որոշած է գրել Վան, որպէսզի անցեալ շաբթու հոն ղրկուած 250 ոսկիէն մաս մը Շատախու յատկացնեն:

—

Մշոյ առաջնոր. տեղապահը Բարգէն վարդ. մանրամասն տեղեկագրով մը տեղացւոց երաշտութեան պատճառաւ կրած տառապանքն և շատ մը գիւղացոց դէպի Տիգրանակերտ և ուրիշ քաղաքներ գաղթելն հաղորդած ըլլալով, Ցանձնաժողովը որոշեց 100 ոսկի ղրկել:

—

Ցանձնաժողովը անցեալ շաբթու 50 ոսկի յանձնեց Արաբկիրի առաջնորդին, որ անձամբ տեղեկութիւններ ներկայացուց վիճակին կարօտելոց և որբոց մասին:

ՔԵՂԵՔԵԿԱՑ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Տակաւին վճռական ճակատամարտ մը տեղի չունեցաւ, մինակ նշանակելի ...

կէտերից խումբեր նետ ... ղափիւութեան հրճեղեր. զանազան կէտերէ բանկեցնելու: Գոմիթէ որոշմամբ առաջին Խմբապետ և պատասխանատու ... վարիչը նոյն ինքն Ոսկան պիտի լինէր: Գեղեցի՜կ խեղկատակութիւն:

Ոսկան Նազար մինչև վերջին շունչ հակառակեցաւ այդ վարագուրուած որոշումներին և բոլորն ի բաց մերժեց իրեն յանձնուած այդ կրկին պաշտօնները, "ազգասպանութեան այդ ավետաբեր ցոյցին իւր ոչ մասնակցութիւնը" յայտարարելով, ինչպէս արդէն ժամանակէ ժամանակ իւր հայեացքները զանազան փտտակոր դարձուածքների համար հաղորդած էր մինիվ:

Գուժը լսուած էր այլեւս, քաղաքական բարեկամութիւնն ալ կը խզուէր, և Գոմիթէն տեղեկագիրներ ու ամբաստանագիրներ կըսկսէր տեղալ Ժընեվ և Թիֆլիս Ոսկանի բանած հակառակ ընթացքին համար: Որոշուած խումբերէն երկուքը միայն Վան կը ղրկուէին, որոնք յուսահատ և յուսախաբ, բարեբաղդաբար նա կը վերադառնային մեծամեծ զոհողութիւններով՝ հաստատելու Ոսկան Նազարի հայեացքները, որոնցմով այնքան ջանացած էր նախապէս այդ անփոխարինելի կորուստի առջեւն առնելու:

ԶԱՒԷՆ

(Շարունակելի)

դէպքերէն մին Ճէնըրըլ Ֆրէնչի կռիւն էր, որ Քոլէսպէրկի մօտ ամբողջ հինգ օր թեթեւ կռիւներ տեղի ունեցան եւ յաղթութիւնը ոչ մէկուն մնաց:

Պօէրները Լէտիսմիթի վրայ յարձակում մը բրին, սակայն մեծ կորուստով ետ մղուեցան:

Ճէնըրըլ Լորտ Րօպըրթս և Քիչնըր Քէյփ Թաուն հասան. առաջինը իբր ընդհանուր հրամանատար, իսկ միւսը օգնական. Լորտ Քիչնըր անմիջապէս սահմանագլուխ պիտի մեկնի:

Լորտ Մէթուէն ետ կանչուած է, կըսուի թէ խենթեցած է, որովհետև Մօտըր գետի մօտ իր սխալ հրամանովը անգլիացի զօրքերը իրար ջարդած են:

—

Գերմանական նաւերու բռնուելով վար դրուելուն առթիւ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջև գրութիւնը երթալով կը լարուի: Երկու Գերման զրահաւորներէ զատ. որոնք անցեալ շաբթու Տէլակօա ծոցը գնացած էին, հիմա կը տեղեկագրեն թէ Փրինս Հէնրի իւր Տէօյչլէնտ զրահաւորով Սենկափորէն Տէլակօաի ծոցը մեկնած է խուճապով:

—

Կ. Պոլիս Յունվար 9, Մեծ խռովութիւններ տեղի ունեցան ի Տէպրա, Մակեդոնիոյ մէջ: Զօրքեր ի զէն կանչուեցան խռովութիւնը ընկճելու և յառաջ եկած կռւոյ մը մէջ երկու կողմէն ալ բաւական թուով մարդիկ մեռան, որոնց մէջ է Թուրք հրամանատար Ալի Պէյը:

—

Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ Վիքթօրի Թագուհին հիւանդ է, մեծ նախազգուշութիւններ ձեռք առնուած են զայն պաշտպանելու համար ինֆլուէնցայէն, որ այժմ հոն կը տիրէ: Իր պալատին ըսպասաւորներէն շատերը բռնուած են անկէ և թագուհւոյն անձնական սենեկապետներէն հինգը հակինխական հիւանդանոց տարուած են:

—

Յունվար 10, Ս. Բէթերսպուրկ. Ռուսիոյ նախարարական ժողովը, որ տեղի ունեցաւ, որոշեց պատերազմական եւ ծովային նախարարներու տեղեկագրութեան համաձայն՝ Աֆղանիստանի եւ Բրիտանական Հնդկաստանի սահմանագլուխներուն վրայ մեծ ուժեր կեդրոնացունել: Զօրաբաժին մ'արդէն Պագու գնացած է, որ հրամանի կ'ըսպասէ եւ ուրիշ զօրաբաժին մըն ալ անոր պիտի հետեւի:

Ռուսական զրահաւորներ՝ առանց ... ցոյցի հրաման ստացած են Պարսկական ջուրերն երթալ:

Աֆղանիստանի և Ռուսաստանի միջև տեղի ունեցած գաղտնի բանակցութիւնները, որոնք նպատակ ունէին Անգլիական ազդեցութիւնը չէզոքացնել Գապուլէն, յաջողութեամբ վերջացած են և Հէրաթի Ռուսիոյ կողմէն գրաւումը նկատողութեան տակ է:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խմբագրութենէս կը խնդրուի հրատարակել որ այսուհետև ոչ մէկ հաստատութիւն նախապէս Տվկին Ջիթճեանէն արտօնութիւն չառած՝ անոր անունը չը դնէ իր յայտարարութեան մէջ իբր սեփ պատասխանատուութիւն ստանձնող:

—

Ս. Սուրէնեան Ուստըր մեկնելուն՝ այս կիրակէ ներկայ պիտի չգտնուի Ագատ Լսարանին:

Սէնդ Լուիզէն յունվար 8ին Իվնինկ Ճըրնըլի կը հեռագրեն: Հայու մը կողմէ ամուսնալուծութեան աղերսագիր մը մատուցուեցաւ հոս: Երբ գրագիրը զայն կը կարդար, տեղեկատուները կարծեցին թէ տառերի պաղ առեր է այնքան խառնափնդոր էին աղերսագրի անունները:

Աղերսարկուն, Խաչատուր Մալխասեան իր կնոջ Շուշանէն ամուսնալուծութիւն կը պահանջէ, յայտարարելով թէ՝ իր կինը քնացած պահուն ուրիշ հայու մը անունը կուտայ հաճոյակատար ձայնով մը:

Յարգոյ Խմբագիր,

Ցանուն Վանայ ոսկեղոյ քաղաքիս մէջ բացուած հանգանակութեան գումարը 100 օսմ. ոսկոյ հասած, և այդ գումարը Սովելոց Ցանձնախումբի գանձապետ Տիար Կիւլապի Կիւլպէնկեանի ձեռամբ Ազգային Պատրիարքարան ղրկուած լինելով՝ պատշաճ դատուեցաւ նուիրատուաց ցանկն ամբողջութեամբ հրատարակել՝ ի միամտութիւն մեր սիրելի ազգայնոց. և այսպէս հանգանակութիւնը կը փակուի։

ՑԱՆԿ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԱՑ

Խադ Վարդապետ	$ 10·00
Տիար Կիւլապի Կիւլպէնկեան	100·00
» Միհրան Գարակէօզեան	50·00
Տիարք Եղբարք Քէլէկեան, Յովհաննէս Հիւրմիւզ, Պետրոս Գազանճեան և Եղբարք Գոստիկեան 25ական տոլար	100·00
Տիգրան Վարժապետեան եւ Երկու Ազգայինք 15ական տոլար	30·00
Յարութիւն Գասապեան	10·00
» Գամպէր	7·00
Տօք. Արշակունի (ի հաշիւ Ներկայացումի)	5·20
Հայկ Էկինեան (ի հաշիւ Տիգրիսի), Մամաս Աստուրեան, Հայկ Զիթճեան, Նազարէթ Զաւըրճեան; Եղբարք Համմալեան, Եղբ. Շահպազեան և Տիկին Մ. Գոստիկեան 5ական տոլար	35·00
Տօք. Միհրան Բարունակեան	4·00
Եղբարք, Պօղոսեան	3·00
Լսարանի մէջ պնակի արդիւնք	2·25
Խմբագրութիւն «Հայրենիքի», Միհրան Մինասեան, Տօք. Գաբրիէլեան, Թ. Ս. Եազճեան, Տիկին Սիրականեան, Սարգիս Մահմարեան, Մկրտիչ Կարապետեան, Յարութիւն Պարոնեան, Պետրոս Զանգալեան, Յակոբ Ղազարոսեան, Պ. Ճօֆէրեան, Յարութիւն Գայճեան, Տիկին Սարըեան, Աւետիս Պարտիզպանեան եւ Եղիա Արմէնեան 2ական տոլար	30·00
(Շարունա կելի) Գումար	386·45

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Հայուհեաց Որբախնամ Ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ իր հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունվ. 20 1900 ի Carnegie Lyceume, 57րդ փողոց, B'way, ժամը ճիշդ 8ին։

Ընկերութիւնս ջանք չէ խնայած երեկոյթը շքեղ եւ հրահանգիչ ընելու։ Եւ ամէն հայ, որ հոն կը փութայ, Հայաստանի որբիկներուն օգնած ըլլալու գոհունակութենէն զատ, գեղեցիկ երեկոյթ մը վայելած ըլլալու հաճոյքն եւս պիտի ունենայ։

Ատենադպիր — Ատենապետ

Շ. Ց. ՀԻՒՐՄԻՒԶ — Ա. ՄԱՆԿԱՍԱՐԵԱՆ

Տոմսակներու համար դիմել առ
Mrs. J. Hurmuze
101 E. 78th St. City

ԳՐԱՏՈՒՆ
Հայկական Գրադարանի

«Ազգայնոց մէջ ընթերցանութիւն տարածել» Գրադարանիս նպատակը լինելով, կը յայտարարէ՝ ի գիտութիւն նոր կարդալ սովրիլ փափաքողաց, թէ Գրադարանս կը վաճառէ Այբենարան, Ընթերցարան (Պոնճուգեանի), Մայրենի Լեզու Ա. Բ. տարիներ։

Կը վաճառէ նաև Ազգ. նոր երգարան, Հայկ. Զինանշան (ընտիր թուղթի վրայ), ներկայ տարւոյ ընդարձակ օրացոյց (տպ. Ս. Էջմիածին) և Քրիստոնէական։ Սասնոյ և Կ. Պօլսոյ ջարդերու, ազգային հին եւ նոր ծանօթ արանց լուսանկարները։

Զափաւոր գիներ։

Դիմել Վարչութեանս, հետեւեալ հասցէով՝
Armenian Library, Worcester Mass.

Ամերիկայի Հայ Հրատարակչական Ընկերութեան հետ յարաբերել ուզողները կամ անդամակցիլ ցանկացողները դիմելու են Վարչութեան Ատենապետին, հետեւեալ հասցէով։
ARMENIAN PUBLISHING CO. OF U.S.A.
P. O. B. 1035, Prov. R. I.

ԱԶԴ

Կը ծանուցանենք Հայ հասարակութեան թէ՝ Պոսթոնի Թայլըր փողոցին մէջ նոր խանութ մը բացած ենք, ուր կը վաճառուին ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԸՆՏԻՐ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ ՉԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐՈՎ։

Ցանձնարարութիւնք կը կատարուին փութով և խնամով։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
ԱՐԱՄ ԱՍՔԱՆԱԶ

Մեր հասցէն է
Tyler Grocery Co.
113 Tyler St., Boston Mass.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԱՏ ԼՍԱՐԱՆ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ

Հայկական Ազատ Լսարանի ժողովը տեղի կունենայ յառաջիկայ Կիւրակէ (14 յունվար) Elks Hall ժողովարահին մէջ ի թիւ 19 W. 27րդ փողոց Պրոտուէյի անկիւնը։ Ժողովը կը բացուի ճիշդ ժամը 8ին և կը փակուի 10ին։

Վիճաբանութեան նիւթ պիտի ըլլայ "Յեղափոխութի՞ւն թէ Դիւանագիտութիւն"։ Պիտի խօսի Վ. Շահէնի։

ԼՍԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ

Քաղաքիս Ա.Մ. Ն Ե. Որբախնամ Միութիւնը. հրաւէր կը կարդայ իւր անդամներուն, որպէս զի անոնք որ տակաւին իրենց անդամակցութեան տուրքը վճարած չեն՝ հաճին վճարել մինչև յունվար 15, 1900, որովհետեւ այդ թուէն յետոյ արդէն պատրաստ գումարին վրայ այդ գանձուելիքներն ալ աւելցունելով պիտի ուղարկուի իր տեղն՝ միութեանս վերջին ժողովի որոշման համեմատ։

Ի Դիւաց Միութեան

Ատենապետ — Ատենադպիր

Ց. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ — Ց. ԹԱՇՃԵԱՆ

100 ին 50 զեղչ!

Աժան մ ւշտակներ։ Առջևը երկար ըզգունկ քօլըրէթս $5,00։

12 մատ երկարութեամբ ըզգունկ քօլըրէթս $6,00։

Պարսկական գառ և սեւ խառն $7,00։ Ըզգունք պարսկական գառի հետ խառն $8,00

Աստրական քօլըրէթս $1,50։ Պարսկական գառ $1,00 էն $5,00։

Կիւրակիէն զատ ուրիշ ամէ ժամանակ եկողներու համար գիշեր և ցորեկ բաց է.

Շաբաթավճարով առնողներուն հարիւրին տասը տոկոս կայ։ Կը նորոգենք ալ։

Հասցէ. — Գ. Սվազլեան 485 2d Ave. 27—28 փողոցներու մէջ, սենեկի թիւ 10։

ՏՕՔԹՕՐ Տ. Տ. ՆԱԼՉԱՃԵԱՆ

368 A Washington Ave.,
Chelsea, Mass.

«Պօսթոն Համալսարանի» բժշկական դպրոցէն ընթացքս աւարտելով՝ օֆիս մը բացած եմ վերոյիշեալ տեղ։

Առաւօտեան ժամերին մինչև 9ին, կէսօրին 2—4ը՝ և երեկոյեան 7—11ը։ Ժամադրութեամբ զիս կրնան գտնել իմ օֆիսս։

Հայերէն, Թուրքերէն և Անգլիերէն կը հասկնամ։

Ա Զ Դ

42րդ փողոցի Ս. Բարթողիմէոս եկեղեցւոյ մէջ նախապէս կազմուած Հոյկազեան Կաճառը տեղափոխուած և աւելի հաստատ հիմերու վրայ վերակազմուած ըլլալով՝ իւր մարզութիւնները կը շարունակէ ի թիւ 498 3րդ Աֆնիւ 33 և 34րդ փողոցի մէջտեղ, վերին յարկ, ամեն Ուրբաթ իրիկուններ ժամը 8էն 10։

Ա Զ Դ

Ի գիտութիւն յարգոյ ազգայնոց կը յայտարարենք թէ՝ Սաութ Պրին փողոցէն 39 Հըրմըն փողոցը փոխադրած եմ ճաշարանս, ուր կը պատրաստե՛նք հայկական համեղ եւ ընտիր կերակուրներ։ Պօրտ $ 1·75, սենեակով միասին՝ $ 2.25։ Մաքրութեան համար շատ հոգ կը տանինք։ Անգամ մը փորձելը բաւական է մշտապէս յաճախորդելու։

Ճաշարանապետ

ՊՕՂՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

I—8

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ «ՆՈՐ ԿԵԱՆՔ»Ի

Հանդէս Ազգային, Դրական և Քաղաքական։

Միակ լուրջ Ազգային հանդէսը, որ երկու տարիէ իվեր կը հրատարակուի Արտասահմանի մէջ։

Իր անցեալ ու ժամանակակից Հայկական պատմութեան վրայ ըրած ուսումնասիրութիւնները անստգիւտ են։

Ազգային յեղափոխական կեանքի վըրայ ըրած իր տեսութիւնները լուրջ ու արժանի են ամեն հայու ընթերցանութեան։

Երիտասարդներն անկէ կ'օգտուին, չափահասները աւելի պաշար կրնան ըստանալ, ծերերը իրենց հին յիշատակները կրնան գտնել հոն։

Տարե ան բաժանորդագինն է 2 տոլար, վեցամսեայ 1 տոլար։

Հասցէն է՝
Mr. L. FRANK.
32 Chesterton Rd.
London, W. England.

Նիւ Եորքի գործակալին հասցէն է՝
A. Takvorian,
343 E. 34th St. New York City.

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
Ս. Տամպուրաճեան

509 2րդ Ավնիւ. 28 և 29րդ փողոցի մէջ
Նիւ Եորք

Տեղական և արեւելեան բազմատեսակ նպարեղէններ

Լաւագոյն տեսակ ընդեղէններ և մըրգեղէններ։

Եղանակին համաձայն թարմ բանջարեղէններ և պտուղներ, առօրեայ թարմ միս, հայկական պանիրը փաունտը 15 c., մեծաքանակ գնողաց համար 13½ սէնթ. Ուստրի պատուական պըլղուրը և ծեծածը փաւընտը 3 սէնթ, մեծաքանակ գնողաց համար 2½ սէնթի. ձիթապտուղ (զէյթուն) փաւնտ 10 c շատ գնողներուն համար 9 c. կանաչ զէյթըն, ոըթաւերև (եափրախ) ընտիր կորկոտ, Ամասիոյ պամեա՝ մեծաքանակ գնողաց համար փաւնտ 28 սէնթի, հայկական զէյթունի իւղ, Այնթապ հալվասի (ընտիր տեսակը), լոխում (ամեն տեսակով), Փըթըլս, լէպլէպու (տեսակներովը), սոպ (աղցուած կամ առանց աղցուելու), սումախ, սիսառ, Պօլսոյ խաշար պանիր, քիմիոն, անասոն, չաճրիճ (փաունտը 5 սէնթ), մաքարոնի փաունտը 6 սէնթ, մեծ քէնսայսա, մեծաքանակ գնողաց համար հատը 25 c., մէկ փաունտնոցը 7 սէնթ, քէնտոմաթէս հատը 7 սէնթ, չոր ծիրան, սալոր, չամիչ (տեսակներովը), սապօն և խունկ։

Նամակով եղած յանձնարարութիւնները փութով և քիչ վարձքով կը կատարենք մեր անձնական կառքերով։

NEW YORK
BULGOOR MANIFACTURInG CO.

226 TO 232 Clinton St. Hoboken n. j.

Ընկերութիւնս կեանք առած նորանոր կարգադրութեանց շնորհիւ պատիւ ունինք ծանուցանել թէ՝ իւր տեսակի մէջ առաջին կարգի պղ լ ո ւ ր, ծ ե ծ ա ծ և կ ո ր կ ո տ արտադրելու համար ցորենին ամենամաքուրը, մեքենայից կատարեալը և արտադրող գործաւորայ ամենափորձառուներն ունինք։

Լիայոյս ենք թէ՝ ամեն անոնք որ ունին մեր ջանքեր գնահատելու չափ վըստահութիւն առ մեզ, բնաւ չի պիտի զըլանան աղէկը զատելու համար միշտ N. Y. Bugloor Co. ի դիմել՝ նկատելով նաև մեր խիստ դիւրամատչելի գիները։ Իւրաքանչիւր փաունտ 2½ սէնթ. մեծաքանակ գընողաց մասնաւոր զեղչ եւ կըլլայ։

Նիւ Ինկլընտի մէջ եղող յաճախորդք կրնան իրենց դրամը ետ ստանալ Տիար Խարբուգլեանէ, երբ ապրանքն գոհացուցիչ չի գտնուի. իսկ միւս նահանգներէն եղողներ կրնան դիմել ուղղակի ընկերութեանս Գանձապետին Տիար Խ. Կ. Ծովիկեանին։

ՄԱՍԻՍ
ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ՊՈՍՏՕՆ

Ներքէս Մ. Թովմասեան և Մերկեր Մ. Թուխմանեան կը ծանուցանեմք թէ մեր 20½ Hudson փողոցի նպարեղենի խանութը փոխադրած ենք ի թիւ 38. այն փողոցի մէջ միանալով Յովհաննէս Քարբուզեանի հետ այժմ շատ աւելի դիւրութիւններ ունինք ուղղակի Տաճկաստանէն ապրանքներ բերելու։ Կը վաճառենք նաեւ մեծաքանակ (Հոլսել)։

Մեր քով կը վաճառուին Ուսթրի պատուական պղլուրը, ծեծած և կորկոտ, սոպ՝ Տաճկաստան աղցուած, պամեա, սիսեռ, աղի ճարրախ, խայսերի պաստրմայ տաճկաստանի մաքուր ձէթ, աղը դնելու թարմ պանիր, տոմաթէս սալցա. խաշար պանիր, ուրիշ շատ մը տեսակներ։ Ունինք հիւանդանոցի սիկարի Թութ, Կ. Պոլսոյ լօխում, լեպլեպի տեսակներովը։

Ծննդի առթիւ բարեկամներու տալիք յարմար նուէրներ, ուրիշ տեղ չէք կըրնար գտնել, մեռաքսեղէնք, կիւլեաղը և փարուճներ, խահուէի աէյիրմէն եւ.։

Փորձեցէք և գոհ կը մնաք գրել ընկերութեան հասցէին։
Massis Grocery Co.
38 Hudson St., Boston Mass.

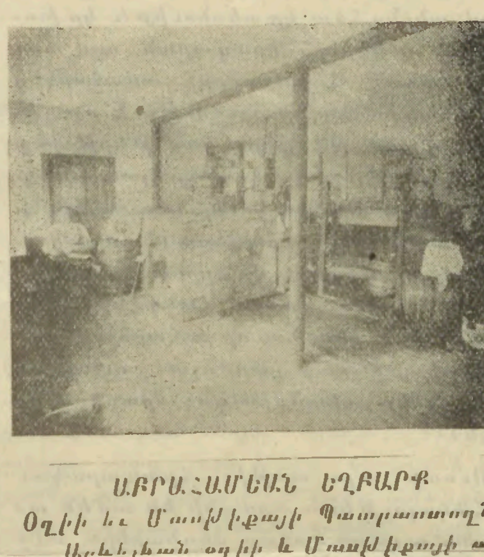

ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Օղիի եւ Մասթիքայի Պատրաստողներ

Արեւելեան օղիի և Մասթիքայի անդրանիկ և միակ գործարանը ունինք Մ. Նահանգաց կառավարութենէն վաւերացեալ։

Միայն պատուական խաղողէ և չամիչէ կը պատրաստենք։ Մի խմէք օտար և անախորժ խմելիքներ, որ չմնասուիք։ Խմեցէք հայրենիքի զուտ օղին և մասթիքան, որ խնամքով կը մատակարարենք։

Եթէ որ և է հայ մը մանաւանդ հայ բժիշկներ կրնան վաւերացնել ամենափոքրիկ խարդախութիւն մը մեր ըմպելեաց մէջ, պատրաստ ենք իրենց փորձելուն համար բոլոր ծախքեր և 500 տոլար ալ գրաւ վճարել։

Ուստրցիներ կրնան ստանալ օղի եւ մասթիքա 111 Summer St. ի ըմպելեաց մեծ վաճառատունէն։

Ուրիշ քաղաքաց հայեր կրնան դիմել կամ գրել ուղղակի մեր զաւարանը։
Abraham Bro's
20—22—24 Back St.
Providence R. I

ԱԶԴ
ԸՆՏԻՐ ՊՈՒՂՂՈՒՐ

Ուստրրի մէջ երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած ենք մեր յատուկ պուղղուրի գործարանը։ Այն գործին մէջ մեծ փորձառութիւն ունենալով, ամենայուն ցորենէ կը պատրաստենք ընտիր պուղղուր, որ իր մաքրութեամբ և ուրիշ յուլ յատկութիւններովը՝ սանտիկիններու և ճաշարանապետներու գնահատութեան արժանացած է։ Կը պատրաստենք նաև նոյնպէս ընտիր ծեծած և կորկոտ։

Ուստի ամեն ով որ կուզէ ընտիր և ախորժական կերակուրներու պուղղուր և ծեծած ունենալ, թող դիմէ ուղղակի մեզ։ Ապսպրանքներ փութով կը կատարուին. մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէին։ Ուստրր, Պուղղուրի Միացեալ Ընկ. 151 Ի. Նիւն սթ., Ուսթրր Մասս.

Տաճկական ամեն տեսակ ապրանքներ ալ կը ծախենք։

ՄԱՐԹԻՆ ԳԻՆՕ
ՀԱՑ

Վաճառանոց տնական ամեն կարգի կաճ կարասեաց։

Հայերը ասկէ պատշաճագոյն տեղ չեն կրնար գտնել գնելու, մաճկալ, մեթրէս, սեղան, ջեռոց, կարպետ և այլ ի կարգին։

Հասցէն է՝
MARTIN KEENOW
79 Green St.; Albany N. Y.